

14e jaargang
nummer 1
januari 1978

DAAD
EN
GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

+++++
+ Bij elke bijzondere handeling +
+ gaat het denken aan het doen +
+ vooraf. Bij het handelen van +
+ klassen of massa's blijkt de +
+ betekenis van het handelen +
+ pas achteraf. Hier gaat de +
+ daad vooraf aan het begrip. +
+++++

Theo Maassen

DAAD EN GEDACHTE

ORGAAN GEWIJD AAN DE PROBLEMEN
VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD

Geen vaste abonnementsprijs

De uitgave zal worden bekostigd uit *vrijwillige bijdragen*

Red. en adm.: Schouw 48-11, Lelystad

Postgiro 307695

C A R I L L O G A F A M E R I K A A N S E A R B E I D E R S E E N S L A G I N H E T G E Z I C H T

Twee Spaanse politici van wat burgerlijke journalisten "de linkervleugel" plegen te noemen hebben - vrijwel tegelijkertijd - in de afgelopen novembermaand een bezoek gebracht aan de Verenigde Staten: Felipe Gonzalez van de sociaaldemokratische P.S.O.E. en Santiago Carillo van de P.C.E., de communistische partij van Spanje. Zo iemand nog behoefte mocht hebben gehad aan het bewijs, dat noch de Spaanse sociaaldemocraten, noch de Spaanse bolsjewiki ook maar in enig opzicht de Spaanse arbeidersklasse vertegenwoordigen, dan is dat - overigens volstrekt overbodige - bewijs door beider Amerikaanse reis geleverd.

De vraag welk *belang* ermee gemoeid was - de belangrijkste vraag uiteraard - is gemakkelijk te beantwoorden. In het Spanje van heden is weliswaar het moderne kapitalisme de heersende produktiewijze geworden, maar de politieke verhoudingen zijn nog steeds op geen stukken na aan die situatie aangepast. Niet voor niets schreef de Spaanse korrespondent van "De Volkskrant" op 9 december j.l. in zijn blad, dat de democratie in Spanje nog enkel schijn is en dat premier Suarez, ofschoon hij een beleidsakkoord met de oppositie sloot, regeert met methoden die wijlen Franco hem niet zou hebben verbeterd. Hoezeer de *burgerlijke* democratie voor het Spaanse kapitalisme ook een gebiedende eis mag zijn, Suarez, de man van het verleden die nog met vele banden aan het op sterven na dode Franquistische regime is vastgeklonken, is geenszins uit op haar spoedige verwezenlijking. Suarez, door koning Juan Carlos in een overgangsfase tot eerste minister benoemd, is in ieder opzicht de representant van het Spanje van nu. Het is ondenkbaar dat hij ook in het Spanje van morgen of overmorgen het politieke toneel beheersen zal. Het Spanje van de naaste toekomst, dat wil zeggen een Spanje met een zodanige politieke bovenbouw dat voor de ontplooiing van het kapitalistisch bedrijfsleven de beste garanties zijn geschapen, wordt niet door Suarez, maar mogelijk door lieden als Tierno Galvan, met veel groter waarschijnlijkheid door figuren als Felipe Gonzalez en Santiago Carillo vertegenwoordigd. Zij, niet de huidige regeringschef, spreken

de taal van het moderne industriële kapitalisme. De betekenis van hun Amerikaanse reis is hierin gelegen, dat het voor het komende Spanje dat aanstonds verrijzen zal zijn nut kan afwerpen dat die taal ook aan gene zijde van de Atlantische Oceaan wordt gehoord en verstaan. Het is voor het kapitalisme in Spanje van het grootste belang, dat zowel aan het Witte Huis als aan de technokratische intelligentsia in de U.S.A. op niet mis te verstane wijze duidelijk wordt gemaakt, dat de P.S.O.E. (de "socialistische arbeiderspartij van Spanje") noch het belang van de arbeiders behartigt, noch het socialisme nastreeft en dat de P.C.E. niet voor het communisme ijvert, maar er op uit is de arbeiders in een kapitalistische samenleving in het gareel te houden.

Dat het hierom en om niets anders ging, dat heeft alleen al het verloop van het bezoek aan de Verenigde Staten van zowel Gonzalez als Carillo ondubbelzinnig aangetoond. Dat de eerstgenoemde werd uitgenodigd door de machtige Amerikaanse vakbond U.A.W. (United Automobile Workers), een organisatie die nooit iets anders heeft gedaan dan de belangen van de auto-industrie in het bijzonder en van het Amerikaanse bedrijfsleven in het algemeen behartigen, was op zichzelf al tekenend. Waarop het zo al kon duiden, zeker *niet* op enige verbinding tussen Gonzalez en de Amerikaanse arbeidersklasse. Arbeiders heeft Gonzalez in de Verenigde Staten dan ook nauwelijks ontmoet. Hij sprak er - en dat onderstreept al hetgeen wij hierboven hebben opgemerkt - met de politieke kopstukken der heersende klassen, te weten met vice-president Mondale en met de minister van buitenlandse zaken Cyrus Vance.

Carillo heeft niet op ministerieel niveau besprekingen gevoerd. Hij hield in de hoofdstad Washington een perskonferentie voor een gezelschap van vooraanstaande Amerikaanse journalisten, verbonden aan die bladen die zich - zoals bijvoorbeeld "The New York Times", "Time" en "The Christian Science Monitor" - tot het ontwikkeldste deel der Amerikaanse bourgeoisie richten. Hij hield voorts een drietal lezingen in Amerikaanse universiteiten, met name de Yale-universiteit in New York, de Harvard-universiteit in Boston en de John Hopkins School voor voortgezet internationaal onderzoek in Washington. Dat zijn gehoor daar niet uit arbeiders bestond behoeft nauwelijks te worden betoogd.

Toch heeft Santiago Carillo in de Verenigde Staten wel degelijk arbeiders ontmoet. Maar het betrof geen ontmoeting die georganiseerd was terwille van een wederzijds gesprek en zij droeg meer het karakter van wat het Amerikaanse weekblad "Time" een "incident" heeft genoemd.

Juist op het tijdstip dat Santiago Carillo in Amerika vertoefde was het dienstverlenend personeel (schoonmaaksters, onderhoudswerkers, e.d.) van de Yale-universiteit in staking gegaan om kracht bij te zetten aan een aantal looneisen. Die staksters en stakers hadden er weinig weet van hoe de verhoudingen in de Spaanse politiek precies liggen. Dat zowel de partij van de heer Carillo als ook deze zelf ten tijde van de Spaanse burgeroorlog als de verdedigers van de burgerlijke eigendom waren opgetreden en dat Carillo nog maar zeer kort geleden verklaard had ook in de toekomst als zodanig te zullen optreden, was hun onbekend. Zij wisten al evenmin, dat Carillo nog het afgelopen voorjaar de Baskische arbeiders in de kou had laten staan toen zij strijd voerden tegen het Baskische ondernemersdom én tegen de regering in Madrid. Zij zagen - geheel ten onrechte natuurlijk - in Carillo een "leider" van de Spaanse arbeiders. Daarom vonden die stakers dat een bezoek van Carillo aan een instelling waarvan het personeel in een

verbitterde strijd tegen de werkgever was gewikkeld, *ongepast* was. Derhalve verzochten zij hem zijn bezoek aan de Yale-universiteit te annuleren.

Carillo bleef zichzelf getrouw. Hij liet zich aan het verzoek van de stakers en staaksters evenmin iets gelegen liggen als hij zich iets gelegen had laten liggen aan de belangen van de stakers in het Baskenland, dan wel aan de belangen van de arbeiders in de voormalige Spaanse republiek. Het verzoek van de stakers berustte op een misverstand. Zij beseften niet, dat Carillo als een van de toekomstige politici van het kapitalistische Spanje naar Amerika was gekomen om daar de gemeenschappelijke belangen van de Amerikaanse en de Spaanse heersende klasse te onderstrepen, als een man derhalve die - zelfs als hij het zou hebben gewild - zich eenvoudig niet kon permitteren zijn missie in gevaar te brengen door een gebaar dat bij de Amerikaanse bourgeoisie als een vijandig gebaar zou zijn overgekomen. Voor Carillo stond er maar één ding op het spel: het contact met de jonge intellectuelen die morgen in Amerika de lakens zullen uitdelen. Aan de belangen van de Amerikaanse arbeiders had Carillo dientengevolge lak.

In hoeverre een dergelijke houding verband hield met Carillo's positie in de Spaanse samenleving moest de staaksters en stakers van de Yale-universiteit ontgaan. Maar wat zijn houding voor *hén* betekende, dát beseften zij vanzelfsprekend terdege. Het gevolg was dat Santiago Carillo op zijn weg naar het universiteitsgebouw spitsroeden moest lopen tussen twee hagen van boze arbeiders en arbeidsters, die spandoeken meedroegen waarop hun gevoelens in duidelijke bewoordingen stonden vermeld en die bovendien luide hun misnoegen kenbaar maakten. Enkelen van hen voegden Carillo toe dat hij een "bedrieger" was (van de arbeiders wel te verstaan), anderen riepen dat hij met zijn komst naar deze universiteit de Amerikaanse arbeiders "een klap in het gezicht" gaf.

Carillo, door twee potige Amerikaanse smerissen tegen al te grote opdringerigheid van de arbeiders beschermd, verweerde zich met de holle frase, dat hij "voor de stakers wel sympathie had, maar dat hij zich overigens niet aan de indruk kon onttrekken, dat de Amerikaanse arbeidersbeweging nog rechtser was dan rechts in Spanje."

Wat de arbeiders daarop hebben geantwoord vermelden onze bronnen niet. Ons antwoord zou aldus hebben geluid, dat termen als "links" of "rechts" politieke indikaties zijn, die slechts in een bepaald historisch verband misschien enige beperkte zin kunnen hebben, maar dat zij totaal niets zeggen wanneer het er om gaat de Amerikaanse (of de Europese) vakbeweging te karakteriseren. Als men dat wil doen, dan moet de vraag worden gesteld of de vakbeweging aan de kant van de ondernemers of aan de kant van de arbeiders staat. Dáárom gaat het en niet om de vraag of zij nu politiek "links" of "rechts" is, wat daarmee ook mag worden bedoeld. Stelt men de juiste vraag, dan vindt men ook het juiste antwoord: zowel in de U.S.A. als in Spanje of waar dan ook is de vakbeweging een instituut van de kapitalistische maatschappij en zo het voor de Amerikaanse "arbeidersbeweging" geldt dat zij de arbeiders in het gareel probeert te houden, voor de zogenaamde Spaanse arbeidersbeweging geldt dat in niet mindere mate.

Een dergelijke, met tal van bewijzen gemakkelijk te staven uitspraak kan Carillo niet ontzenuwen. Was het niet juist de bedoeling van zijn Amerikaanse reis om de Amerikaanse kapitalisten ervan te doordringen dat de P.C.E. de arbeiders wel onder het juk zal trachten te houden en dat het derhalve in het Spanje van morgen best de moeite zal lonen te investeren?

=====

VAN TUCHTSCHOLEN EN INTERNATEN

Het is al meer dan vijfenveertig jaar geleden. In het dorp werd een oud notarishuis afgebroken en wij als schooljongens vonden dat natuurlijk prachtig. Eén van ons vond bij de afbraak een koperen grendeltje, dat in die tijd misschien een dubbeltje in de winkel kostte. Het werd een duur grendeltje. De opkoper van de afbraak lichtte de politie in en er werd proces-verbaal opgemaakt. U raadt het nooit. Drie maanden tuchtschool was de uitspraak. Ook in hoger beroep bleef de uitspraak drie maanden. De vader werd verteld dat zijn zoontje niet werd veroordeeld voor het feit op zichzelf, maar vanwege het politierapport dat over hem was binnengekomen. Het verweer van de vader, dat hij nog nimmer voor een van zijn kinderen de politie aan de deur had gehad, mocht niet baten. Zijn zoontje van elf jaar heeft die drie maanden uitgezeten in een tuchtschool te Nijmegen. Wél moeten we er bij vertellen, dat de vader in het dorp en wijde omgeving bekend stond als een *anarchistische oproerkraaiër* en dat vond zijn weerslag in het vonnis dat werd geveld over een kind van elf jaar, dat een grendeltje van een dubbeltje had "*gestolen*".

Tuchtscholen bestaan nóg. Dit overblijfsel uit de tijd van het spinhuis en het rasphuis heeft zich tot op de dag van vandaag weten te handhaven. Of men er nog kinderen van lagere-school-leeftijd opsluit om hen *orde* en *tucht* bij te brengen is ons onbekend.

Is er in bijna een halve eeuw dan niets veranderd? Welzeker is er het een en ander veranderd. Naast de tuchtscholen bestaan er thans diverse internaten, waar jongeren door de kinderrechtter worden heengezonden, wanneer ze eens of meerdere malen met de maatschappij in de clinch hebben gelegen. Het zijn overwegend jongeren met emotionele stoornissen. Ze voelen zich niet geaksepteerd en missen een fundamenteel gevoel van veiligheid. Veelal komen ze uit problematische gezinnen en zijn ze in hun ontwikkelingsmogelijkheden geremd. Vanuit deze verstoord verlopen ontwikkeling (afwijzing, extreme verwenning, gebroken gezinssituatie, e.d.) komen ze met zichzelf in de knoop. Vanuit een groot gevoel van onbehagen komen ze tot gedragingen als agressie, druggebruik en ook kriminaliteit. De kinderrechtter heeft dan vaak het laatste woord. En onze "*verlichte*" justitiële autoriteiten hebben blijkbaar beseft, dat de ouderwetse tuchtschool niet altijd het resultaat afwierp dat men ervan had verwacht. Aangezien de *orde* en óók en vooral de *eigendom* toch moeten worden beschermd, worden die jongeren thans vaak naar zo'n internaat gestuurd.

Natuurlijk zijn die internaten maar lapmiddelen van de burgerlijke maatschappij. De maatschappij immers veroorzaakt de situaties waarbinnen deze jongeren zich ontwikkelen tot wat ze zijn, namelijk met zichzelf in onvrede levende jongeren. Toch willen wij de betekenis van die internaten niet onderschatten. Wellicht is het toch mogelijk om - door middel van een goede opvang en een juiste begeleiding - sommige jongeren te leren weer in harmonie met zijn omgeving en vooral in harmonie met zichzelf te leven. Wellicht kan op die manier worden voorkomen, dat niet allen die naar zo'n internaat worden gestuurd, "*van kwaad tot erger*" vervallen en volledig aan de zelfkant van de maatschappij komen te staan. En in elk geval is het beter dat ze in zo'n internaat terecht komen, dan in een ouderwetse tuchtschool of in de gevangenis.

Of ook onze justitiële autoriteiten de kwestie van die jongeren zo be-

zien betwijfelen wij ten zeerste. We zijn er haast van overtuigd, dat zij meer het belang van de maatschappelijke orde op de voorgrond stellen dan het belang van de jongeren, die naar de internaten worden verwezen. Het is misschien wel een voordeel (voor de internaatjongens dan) dat het ministerie van justitie het eigenlijke werk, dus het opvangen en begeleiden van de jongeren, aan de internaten moet overlaten.

Om aan de jongeren voldoende aandacht te kunnen schenken zijn er aan zo'n internaat diverse groepsleiders verbonden, die elk een bepaald aantal jongeren onder hun hoede hebben. Het behoeft geen betoog, dat er aan die groepsleiders zware eisen worden gesteld en dat ze heel wat inkasservermogen moeten bezitten. De jongens die in zo'n internaat verblijven zijn in de regel geen lieverdjes en hebben veelal ook nog een diep wantrouwen tegen elke autoriteit. De opleiding van de groepsleiders vergt dan ook nogal wat tijd. Dat zou niet zo'n bezwaar zijn, ware het niet dat er nogal eens een groepsleider vertrekt. Of hij is niet opgewassen tegen de geestelijke spanningen (overspannenheid is een veel voorkomende ziekte onder groepsleiders) of hij kan een betere baan krijgen. In elk geval is dan de moeilijkheid, dat niet altijd terstond in de vakature kan worden voorzien.

Om die moeilijkheid op te vangen had de leiding van het internaat "De Dreef" te Wapenveld, samen met nog twee andere internaten, de direktie van de kinderbescherming, de arbeidsbureau's en de sociale akademie te Hengelo, een plan uitgewerkt voor de opleiding van groepsleiders. Bij de diverse internaten zouden wat gegadigden voor dat werk worden opgeleid, zodat men altijd direkt weer in een vakature zou kunnen voorzien.

Nu zou men zo denken, dat de overheid alles zou doen om het werk in de internaten zo vlot en zo goed mogelijk te doen verlopen. Het is immers de bedoeling, dat de maatschappelijke orde wordt beschermd. Bij die bescherming behoort ook het "behandelen" van jongeren die volgens de kinderrechtter daarvoor in aanmerking komen. De moeilijkheid is echter dat er aan de top van 't ministerie van justitie financiële ambtenaren zitten die bepalen wat financieel wél en wat niet kan. Zo hadden zij, die bovengenoemde plannen hadden uitgewerkt, dan ook buiten de waard, of liever: buiten het ministerie van justitie gerekend, want dat sprak zijn veto over het plan uit en de opleiding van gvrvolgende groepsleiders ging dus niet door. Wél is het noodzakelijk om van jongeren die met de kinderrechtter in aanraking komen en naar een internaat worden verwezen, weer "nette" en "nuttige mensen voor de maatschappij" te maken, maar het mag vooral niet teveel kosten.

Dat het vooral niet te veel mag kosten blijkt ook uit een ander feit. Verscheidene jongens die in zo'n internaat verblijven werken overdag gewoon bij een baas. Om hen zoveel mogelijk zelfstandig te maken zou het niet meer dan vanzelfsprekend zijn dat men die jongens in 't bezit van hun loon zou laten. Wel zou men natuurlijk kostgeld voor voeding, onderdak, enz., kunnen vragen. Niets echter daarvan. Van wat zij verdienen gaat tweederde naar het ministerie van justitie en één derde mogen ze zelf houden. Het zou ons niets verwonderen als dit door de jongens als *diefstal* wordt ervaren. Pedagogisch lijkt ons dit óók niet de geëigende methode om die jongens het begrip van het "mijn en dijn" bij te brengen. Dat begrip is dan ook lang niet altijd aanwezig. Het gebeurt namelijk nog wel eens dat er door sommige van die jongens wordt ingebroken in een kantine of een winkeltje. Sigaretten, snoepgoed en wat geld is dan in de regel de buit. De politie of de bestolene komt dan in de regel naar de leiding van het internaat. Bij de leiding van het internaat "De Dreef" nu bestaat de gewoonte om zo'n besto-

lene direkt schadeloos te stellen. Die mag volgens haar niet de dupe worden. Edoch, dit gaat helemaal niet volgens de regels die door het ministerie van justitie zijn opgesteld. Feitelijk mag de leiding van een internaat zo'n schade *niet* vergoeden. Kan de bestolene dan een beroep doen op het ministerie van justitie? Ja, dat kan, maar daarmee heeft hij dan nog niet zijn schadeloosstelling. De leiding van het internaat moet de aanvraag bij de betreffende kinderrechtter indienen, die de aanvraag op zijn beurt bij het ministerie van justitie indient. Wordt de aanvraag geaksepteed, dan kan de bestolene na ongeveer een jaar zijn schadeloosstelling verwachten. Helaas, in meer dan 90% van de gevallen kan de bestolene naar zijn centen fluiten, want het ministerie is alleen bereid schadeloosstelling te betalen als kan worden aangetoond, dat de gepleegde inbraak te wijten is aan tekortkomingen van de internaatleiding. Welnu, dat is natuurlijk vrijwel nooit te bewijzen. Dat dit wel een heel vreemde gang van zaken is is duidelijk. In het algemeen is het zo, dat schade door kinderen veroorzaakt, altijd op de ouders kan worden verhaald, omdat die verantwoordelijk voor hun kinderen zijn. In het geval van de internaatjongens lijkt het ons niet meer dan normaal, dat de schade op de leiding kan worden verhaald, omdat zij de verantwoordelijkheid voor haar pupillen draagt. Maar het ministerie van justitie heeft bij dergelijke diefstallen in 90 van de 100 gevallen lak aan *"de bescherming van het eigendom"*.

Door deze gang van zaken wordt niet alleen de bestolene gedupeerd, maar ook het internaat. Want bij het wel of niet betalen van schadeloosstelling gaat het om wel of niet plaatsvindende integratie tussen internaten en omgeving. Wordt de schade niet vergoed, dan bemoeilijkt dit de deelneming van de internaatjongens aan het gemeenschapsleven van de direkte omgeving. Uit cafe's en andere openbare gelegenheden worden ze dan geweerd waardoor ze in een nog groter isolement geraken. Dat het werk van de leiding en de groepsleiders daardoor ernstig wordt bemoeilijkt is vanzelfsprekend, zoals het ook vanzelfsprekend is, dat wij uit dergelijke strubbelingen tussen internaatleidingen en het ministerie van justitie de konklusie trekken, dat het ministerie van justitie minder het belang van de jongeren voor ogen heeft dan de internaatleidingen en de groepsleiders. De internaatleidingen staan op het standpunt, dat op hun werk niet kan worden bezuinigd ten koste van de pupillen, terwijl het ministerie probeert die kosten steeds zoveel mogelijk te drukken.

Het laatste blijkt ook uit het feit, dat het ministerie de groepsleiders wil laten betalen voor de maaltijden, die zij in het internaat gezamenlijk met de jongens gebruiken. Dat zij met de jongens aan tafel eten is natuurlijk geen kwestie van het veroveren van gratis maaltijden, maar behoort gewoon bij het werk. Het is een onderdeel van de begeleiding van de jongens. Het is natuurlijk zot om van de niet overmatige lonen van de groepsleiders nu nog een deel in te willen houden voor de genoten maaltijden. Eénmaal op die weg zal het niet lang meer duren of ze zullen ook moeten betalen voor het kopje koffie en thee. Het is dan ook begrijpelijk, dat de groepsleiders weigeren voor de maaltijden een deel van hun loon af te staan.

Maar er zijn *vele* tekenen die er op wijzen, dat het ministerie van justitie bij *"de bescherming van de maatschappij"* en de verpleging van *"kriminele"* jongeren vreemde wegen bewandelt. Zoals reeds eerder opgemerkt staat lang niet altijd het belang van de internaatjongens voorop, maar wordt meer waarde gehecht aan regels en voorschriften en het vlot en soe-

pel laten verlopen van het plaatsen in de internaten van jongens, die door de kinderrechtter daarvoor worden aangewezen. Zo staat "De Dreef" bijvoorbeeld bekend als één van de internaten met de beste resultaten. Er zal dan door "De Dreef" ook nooit een jongen worden geweigerd, wat wel door vele andere internaten wordt gedaan. Die gaan dan van het standpunt uit dat een bepaald iemand niet in hun internaat past; dat hij teveel moeilijkheden zal geven. Niet aldus de leiding van "De Dreef". Elke jongen wordt geaksepteerd, omdat men van het standpunt uitgaat, dat het er om gaat zo'n jongen te helpen en niet om bepaalde moeilijkheden te ontlopen. Omdat de goede resultaten van "De Dreef" algemeen bij kinderrechtters en bij de kindbescherming bekend zijn, worden veel jongens - en vaak de moeilijkste gevallen - naar dit internaat gestuurd. Het resultaat is dat "De Dreef" vaak een wachtlijst heeft, terwijl in andere internaten bedden leeg staan. Dit nu zint het ministerie van justitie niet, want legge plaatsen kosten geld. Daarom is men met het plan gekomen om de jongeren door de kinderrechtter naar die internaten te laten sturen waar ruimte is, zonder zich af te vragen of een ander internaat voor een bepaalde jongen niet geschikter zou zijn. Het is begrijpelijk, dat de leiding van "De Dreef", die uitgaat van het belang van de pupillen, zich hiertegen met hand en tand verzet. Dit plan van het ministerie mag economisch dan zeer juist zijn, het druist in tegen het belang van de internaatjongens. De leiding van "De Dreef" redeneert aldus: door de jongens in dat internaat te plaatsen waar ze het meeste op hun plaats zijn, worden de beste resultaten bereikt. Dat mag in eerste instantie wat meer geld kosten, maar is wel in het belang van de jongens. Daarbij is het de vraag of het op langere termijn niet voordeliger is, omdat bij de juiste opvang en begeleiding er *minder* kans is, dat de jongens *weer* met de justitie in aanraking komen en dus *weer* of in een internaat of in de gevangenis terecht komen en dan *weer* veel geld gaan kosten, om van de ellende van de recidivist maar te zwijgen. Een logische redenering lijkt ons.

Wat de financiën betreft houdt het ministerie van justitie er wel erg vreemde methodes op na. De internaten krijgen van dat ministerie een begroting opgelegd. Die begroting is echter in drieën verdeeld. Het B-deel daarvan is bestemd voor kleding, voeding en ontspanning en het A- en C-deel zijn voor andere zaken. Laten we wat willekeurige cijfers noemen om duidelijk te maken hoe de vork in de steel zit. Stel dat voor elk van de drie delen f 100.000 is uitgetrokken. Normaal geredeneerd zou zo'n internaat dus over f 300.000 kunnen beschikken. Niets is echter minder waar. Bij "De Dreef" houdt men bijvoorbeeld van deel A en C altijd over. Op het deel voor voeding, kleding en ontspanning, deel B dus, komt men echter altijd tekort. Van deel A en van deel C houdt men bijvoorbeeld van elk f 25.000 over. Op deel B heeft men echter een tekort van f 50.000. De totale begroting klopt dan wel, maar volgens het ministerie van justitie is er dan een tekort van f 50.000 en is er sprake van wanbeheer. En elk jaar weer heeft de leiding van "De Dreef" de grootste moeite om dat geld van het ministerie los te krijgen. Een wel heel vreemde gang van zaken.

Het wordt echter nog vreemder wanneer men bedenkt, dat "De Dreef" een partikuliere stichting is, die als het ware diensten verleent aan het ministerie van justitie door zijnentwege "*kriminele*" jongeren te verplegen en te proberen hen uit hun isolement te halen zodat het weer jongens worden, die "*normaal*" in de maatschappij mee kunnen leven. Vreemd is dan, dat de leiding van het internaat nog elk jaar voor de door haar gemaakte kos-

ten moet vechten. Dit lapwerk van de burgerlijke maatschappij, namelijk het weer *maatschappijklaar* maken van "*kriminele*" jongeren, die eerst door de maatschappelijke verhoudingen tot "*kriminaliteit*" zijn gebracht, mag vooral niet teveel kosten. En het beknibbelen op die kosten neemt soms groteske vormen aan. Zoals we reeds eerder opmerkten, is "De Dreef" een particuliere stichting. Voor de tweede wereldoorlog was het een landgoed en de stichting beschikt dan ook over huizen en grond. Daar is dus niets bij waarop de overheid aanspraak kan maken. Nu heeft de stichting "De Dreef" wat huizen en grond verkocht. De opbrengst daarvan heeft men in een fonds gestort, hetwelk wordt beheerd door een kommissie van personeelsleden. Uit dat fonds nu kunnen personeelsleden een renteloos voorschot krijgen wanneer ze in financiële moeilijkheden verkeren of bijvoorbeeld een huis willen kopen. Dit echter is weer een bron van ongenoegen voor het ministerie van justitie. Dat wil dat de opbrengst van die grond en huizen wordt gebruikt voor de tekorten op de begroting die in wezen geen tekorten zijn. Het komt er dus op neer, dat het ministerie de kosten van de verpleging van de door hem ter beschikking gestelde pupillen gedeeltelijk wil laten bekostigen uit partikulier bezit. Ja, ja, "*bescherming van de eigendom*" staat in het vaandel van onze justitiële autoriteiten.

Het zijn natuurlijk de maatschappelijke verhoudingen die dergelijke internaten noodzakelijk maken. In een samenleving van uitbuiting en winstmakerij, van arm en rijk, van bevoorrecht en klassejustitie, is "*kriminaliteit*" een niet weg te denken verschijnsel. En het is begrijpelijk, dat het in hoofdzaak jongeren uit de arbeidersklasse zijn die tot "*kriminaliteit*" vervallen en dus de internaten bevolken. Er mag er dan eens eentje zijn, die uit de middenklasse komt, overwegend zijn het arbeidersjongens. Uit diverse onderzoeken is ook wel gebleken, dat die niet alleen de meeste kans lopen te "*ontsporen*", maar dat ze in de regel ook nog zwaarder worden gestraft dan "*ontspoorde*" jongeren uit hogere klassen. Zo heeft prof. dr. Rieken de Jong in het begin van het vorige jaar de resultaten gepubliceerd van een onderzoek, waarin hij tot de konklusie komt, dat jongeren uit welgestelde milieus een kleinere kans hebben om uiteindelijk voor de rechter te komen dan werkende jongeren, ook als ze hetzelfde hebben gedaan. Staan ze eenmaal voor de rechter, dan worden ze milder behandeld dan jongeren uit "*lagere*" milieus.

Dat verschil in behandeling begint echter niet pas bij de rechter. Het begint reeds met het opmaken van het proces-verbaal. Het ene verbaal wordt negatiever opgemaakt dan het andere en het valt niet moeilijk te raden *wie welk* verbaal krijgt. Het vindt dan zijn vervolg bij de officier van justitie, die het recht van seponeren heeft. De statistieken wijzen uit, dat hij van dat recht vaker gebruik maakt wanneer het om jongeren uit de zogenaamde hogere klassen gaat. Het behoeft geen betoog, dat deze praktijk een verklaring vindt in het feit, dat zijn kijk op de verdachte en de beoordeling van diens daden in hoge mate bepaald worden door de klassepositie en de klassevooroordelen van deze magistraat.

"*Ontspoorde*" arbeidersjongens, dat wijst de ervaring uit, zijn in een internaat beter af dan in de gevangenis of in een ouderwetse tuchtschool. De reden heeft men in het bovenstaande kunnen vinden: de groepsleiders in de internaten doen hun werk veelal uit sociale bewogenheid. Dat kan van gevangenisbewaarders of opzichters in een tuchtschool niet worden gezegd. Maar hoever reikt de polsstok waarmee deze sociaal bewogen groepsleiders kunnen springen? Telkens weer blijkt, dat zij bij al hun inspanningen om

de internaatjongens zoveel mogelijk te helpen en hun werk zo goed mogelijk te doen, stuiten op belemmeringen, die door de overheid worden opgeworpen. De verklaring is, dat de overheid de belangen van de burgerlijke maatschappij in haar totaliteit behartigt en dat de belangen van die maatschappij nu eenmaal lang niet altijd samenvallen met de belangen van de daarin levende individuen, zeker niet wanneer die individuen tot de arbeidersklasse behoren en zij juist als gevolg van dat feit "ontspoord", dat wil zeggen met de maatschappij in botsing zijn gekomen. En veelal hanteert de overheid, zodra zij met een dergelijk verschil in belangen wordt gekonfronteerd haar geliefkoosd wapen: de botte bijl.

=====

H E T B U R G E R L I J K E L E M E N T
I N M A O ' S F I L O S O F I E

In 1938 onderwierp de Nederlandse marxist Anton Pannekoek de filosofische grondslagen van het leninisme aan een kritische beschouwing. Hij kwam daarbij tot de konklusie, dat de leninistische denkwereld was opgetrokken op het fundament van het burgerlijk materialisme. Datgene, aldus Pannekoek, wat in het bolsjewistische Rusland "marxisme" of "historisch materialisme" wordt genoemd, heeft met het historisch materialisme van Marx en Engels niets te maken en is er volledig mee in tegenspraak. Het denken van Lenin, zo werd door Pannekoek aan de hand van tal van voorbeelden aangetoond, is verwant met het denken van de burgerlijke klasse in de tijd dat zij voor haar bevrijding vocht. Hij voegde er aan toe, dat deze verwantschap geenszins als een toevallige moest worden beschouwd. Hij wees er op, dat men haar al evenzeer aantreft bij Georg Plechanow, de man die Lenin's filosofische leermeester is geweest, of bij een bolsjewistisch filosoof als Abram Deborin. De verklaring daarvoor vond Pannekoek in de russische maatschappelijke verhoudingen. De naam van de een of andere theorie, zo betoogde hij, duidt op de geestelijke voorganger van wie men zich een volgeling waant, maar de werkelijke inhoud van een theorie wordt bepaald door haar materiële oorsprong, door de situatie in de samenleving waarbinnen zij is ontstaan. Dat de bolsjewistische filosofie werd gefundeerd op dezelfde theorie waarmee de burgerlijke klasse zich in haar jeugd tegen de religieuze dogma's keerde, dat wil zeggen op het natuurwetenschappelijk materialisme, sprout volgens Pannekoek daaruit voort, dat deze bolsjewistische filosofie werd ontwikkeld op een tijdstip dat zich in Rusland de burgerlijke revolutie nog moest voltrekken. Het bolsjewisme, zo kan Pannekoeks kritiek worden samengevat, is de theorie van een burgerlijke omwenteling in een land, waar deze omwenteling niet door de burgerlijke klasse kon worden gedragen en slechts tot stand gebracht kon worden door de arbeiders en de boeren.

Lenin heeft zijn filosofische opvattingen destijds neergelegd in zijn in 1908 verschenen boek "Materialisme en empiriocriticisme". Pas in 1927 werd dit werk voor het eerst in een vertaling gepubliceerd. Toen kon men ook buiten Rusland zich verdiepen in de wortels van het bolsjewisme; toen

kon men konstateren, dat de leiders in het Kremlin, die de mond vol hadden van "de klassenstrijd van de arbeiders", er denkbeelden op na hielden welke met de z e klassenstrijd geen verband hielden. Was, zo heeft Pannekoek aan het slot van zijn beschouwingen opgemerkt, het boek van Lenin in het buitenland eerder bekend geweest, dan zou men daar eerder en beter begrepen hebben hoe of het kwam, dat er tussen het bolsjewisme en de strijd van de arbeiders een steeds scherper tegenstelling aan de dag trad. Die tegenstelling was zichtbaar en lokte kritiek op het bolsjewisme uit. Indien ook de diepere oorzaak van die tegenstelling duidelijker zou zijn geweest, zou de kritiek nog veel scherper zijn geformuleerd dan zij destijds geformuleerd werd.

Aan deze opmerking van Pannekoek werden wij dezer dagen onwillekeurig herinnerd toen wij kennis namen van een mededeling die de Duitse China-kenner Klaus Mehnert gedaan heeft met betrekking tot de geestelijke ontwikkeling van Mao Tse-toeng. Zijn mededeling komt hierop neer, dat - naar Mao zélf te kennen heeft gegeven - diens denken in belangrijke mate werd beïnvloed door de Duitse filosoof E r n s t H a e c k e l .

Het is niet zo, dat deze wetenschap ons een geheel andere kijk verschaft op het maoïsme of op de Chinese revolutie. Het is zo dat de onthulling van Mehnert omtrent Mao's verwijzing naar Haeckel als een van zijn geestelijke voorvaders ons versterkt in de opvatting die wij sinds lang van de ontwikkeling in China koesteren. Al in de prille dagen van de zogenaamde "Culturele Revolutie" - en zelfs al voordien - hebben wij de zege van de Chinese volkslegers op de troepen van de Kwomintang als de overwinning van de burgerlijke omwenteling gekarakteriseerd. Sindsdien hebben wij herhaaldelijk pogen aan te tonen dat de stormachtige ontwikkelingen in de Chinese politiek slechts te verklaren vielen wanneer men ze verstond als de politieke konsekwenties van het zich in China ontwikkelende (staats)kapitalisme en als gevolgen van een daaruit voortspruitende tegenstelling tussen de partijbureaucratie en een nieuw Chinese managersklasse.

Wat het maoïsme betreft: wij hebben het nooit anders opgevat dan als de typische ideologie die paste bij dat soort van revolutie als waarvan in China tengevolge van de specifieke Chinese verhoudingen sprake was. Voor marxisme, dat wil zeggen voor een theorie die de ervaringen van de proletarische klassenstrijd samenvat en daar algemene konklusies aan verbindt, hebben wij de theorie van Mao nooit versleten. Vaak genoeg hebben wij opgemerkt, dat datgene wat in Peking "marxisme" wordt genoemd niets anders is dan een Chinese variant van datgene wat in Moskou als "marxisme" wordt opgediend en waarop datgene van toepassing is wat wij hierboven aan de hand van Pannekoeks uiteenzettingen hebben opgemerkt. De oorzaak is niet ver te zoeken. Zij ligt natuurlijk daarin, dat de Chinese samenleving, hoezeer ze ook in tal van opzichten van de Russische moge verschillen, niettemin met de Russische maatschappij véél en véél meer punten van overeenkomst vertoonde dan met het moderne industriële kapitalisme van West-Europa. En wij bedoelen hiermee natuurlijk, dat het China aan de vooravond van zijn lange en moeizame omwenteling - en ook nog gedurende een groot deel daarvan - in hoge mate dezelfde trekken vertoonde als de Russische maatschappij aan de vooravond van en gedurende de eerste jaren na de revolutie van 1917.

De Chinese revolutie kan slechts worden verstaan als een revolutie die de kluisters der kapitalistische produktiewijze slaakte. Het maoïsme, de politieke en sociale filosofie die op deze omwenteling is toegesneden, duidelijk aan de bolsjewistische filosofie verwant bovendien, moet derhal-

ve op soortgelijke wijze als het bolsjewisme burgerlijke trekken vertonen. En als wij zeggen: op soortgelijke wijze, dan hierom, dat het bolsjewisme niet zonder meer naar China is overgeplant maar aan de Chinese verhoudingen is aangepast. Wat hierop neerkomt, dat veel van wat in het bolsjewisme nog onverhuld tevoorschijn komt, in China schuil gaat achter de bloemrijke taal van Confucius of andere auteurs uit de Chinese oudheid. De werken van de Chinese klassieken, waar Mao wellicht beter in thuis was dan in welke literatuur ook, vormen als het ware een barrière, die sommige nuchtere feiten aan ons oog onttrekt.

Mao's verwijzing naar de Duitse filosoof Ernst Haeckel heeft ons een blik gegund achter die anders zo ondoorzichtige versperring. De betekenis ervan kan naar onze mening moeilijk worden misverstaan. Haeckel immers, die leefde van 1834-1919, behoorde in Duitsland - met filosofen als Ludwig Büchner en de (in Nederland geboren en gepromoveerde) Moleschott - tot de meest op de voorgrond tredende vertegenwoordigers van het burgerlijke of natuurwetenschappelijke materialisme. Zijn bekendste werk, "De werelddraadselen" geheten en in vele talen - ook in het Nederlands - vertaald, verscheen in 1899, dat wil zeggen op een tijdstip dat de burgerlijke klasse zich al weer van de wereldbeschouwing van haar jeugd had afgewend. Voor Haeckel een reden om haar met des te meer vuur en ijver te verdedigen. Bij zijn Westeuropese tijdgenoten wekte dat weinig waardering. Juist daar echter waar de burgerlijke omwenteling zich nog voltrekken moest - in Rusland niet in de laatste plaats - vond hij zijn verstokste volgelingen.

De Nederlandse journalist Willem van Kemenade heeft onlangs in de "Nieuwe Rotterdamse Courant" de lezers van dat blad van Mehnerts onthulling in kennis gesteld. Van Kemenade heeft daarbij opgemerkt, dat Haeckel, "evenals Marx en Lenin een materialist is, die echter anders dan de communistische aartsvaders de gedachte afwijst dat de mensheid een specifiek doel heeft, namelijk de overwinning van het proletariaat en de oprichting van de klassenloze maatschappij. Hij (Haeckel) erkent slechts een eeuwigdurende ontwikkeling van oorzaak, gevolg en verandering die voor hem een natuurwetenschappelijk "werelddraadsel" is. Geen eindtoestand dus maar eeuwige strijd, eeuwige verandering, zoals later voor Mao."

Of Van Kemenade dit alles klakkeloos napraat uit Mehnerts jongste boek "Kampf um Maos Erbe" ("Strijd om Mao's erfenis") dan wel het uit zijn eigen duim heeft gezogen is ons niet bekend. Dat is ook niet zo belangrijk. Veel belangrijker is dat de dingen hier totaal anders worden voorgesteld dan ze werkelijk zijn.

Van Kemenade (of Klaus Mehnert) ontgaat het geheel en al, dat weliswaar Haeckel en Marx beiden als materialist kunnen worden aangeduid, doch dat niettemin het materialisme van de één bepaald niet hetzelfde is als het materialisme van de ander. Bij Haeckel is het begrip *materie* ontleend aan de (toenmalige) natuurwetenschappen. Hij beschouwt de mens uitsluitend als een natuurprodukt en hij wil de menselijke ideeën verklaren uit de stoffelijke structuur van de hersenen, in laatste instantie uit de atoombewegingen in de hersencellen. Volgens Marx daarentegen is de mens een produkt van de samenleving en worden de menselijke ideeën door de maatschappijverhoudingen bepaald. Begrippen als *materie* of *materieel* hebben bij hem betrekking op de sociale werkelijkheid, die door de producerende mens aanhoudend wordt veranderd.

Dat naar het inzicht van Marx de mensheid zich een *specifiek doel* zou stellen, een doel nog wel dat met de zege van de proletarische op de bur-

gerlijke klasse zou zijn bereikt, is puur aan de fantasie van Van Kemenade (of van Mehnert) ontsproten. Het marxisme is allerm minst een *doel*-leer maar een ontwikkelingstheorie en hoe groot en hoe diepgaand de verschillen tussen Marx en Haeckel ook zijn, ze zijn niet dáár te vinden waar Van Kemenade of Mehnert ze waant. Niet door zijn opvatting omtrent een eeuwig durende ontwikkeling onderscheidt zich Haeckel van Marx. Het onderscheid ligt hierin, dat Haeckel de eeuwige verandering als een *natuurwetenschappelijk* "wereldraadsel" beschouwt, Marx daarentegen als een *maatschappelijk* raadsel, dat slechts kan worden opgelost door het opsporen van de maatschappelijke drijfkracht dier verandering, te weten: de arbeid van de mens die produceert, dat wil zeggen inwerkt op de natuur om in zijn levensbehoeften te voorzien. Dat daarbij de onderlinge betrekkingen tussen de mensen oftewel de produktieverhoudingen op een bepaalde trap der ontwikkeling voor andere betrekkingen, dat wil zeggen voor andere produktieverhoudingen plaats maken betekent natuurlijk geenszins dat op een gegeven moment aan de produktie zélf en daarmee aan de verandering een eind zal komen.

Klaus Mehnert heeft verklaard dat Mao's verwijzing naar Ernst Haeckel als een van zijn geestelijke leidsmannen voor hem (Mehnert) aanleiding is geweest om Haeckels boek "Die Welträtsel" te herlezen. Hij kwam toen tot de konklusie, dat Mao's theorie omtrent een "ononderbroken revolutie" en een eeuwigdurende klassenstrijd regelrecht aan de opvattingen van Haeckel zou zijn ontleend. Om deze spekulatie aannamelijk te maken heeft hij erop gewezen, dat bepaalde formuleringen van Mao de indruk wekken vrijwel ongewijzigd van Haeckel te zijn overgenomen. Van Kemenade geeft daar in zijn artikel in de N.R.C. een voorbeeld van dat ons bitter weinig zegt aangezien daarin hoofdzakelijk sprake is van een overeenkomstig taalgebruik en een eventuele overeenkomst in *opvattingen* niet wordt geanalyseerd. Wij willen met deze opmerking geenszins de - door Mao zelf toegegeven - relatie tussen de Chinese partijvoorzitter en Haeckel in twijfel trekken doch naar men zal begrijpen slechts aanduiden, dat het daarmee anders is gesteld dan Mehnert suggereert, anders gesteld moet zijn.

Mehnert constateert een verschil tussen Marx en Mao, dat hij - na de onthulling van Mao - meent te kunnen herleiden tot een verschil tussen Marx en Haeckel. Onze opvatting is, dat Mehnert noch het werkelijke verschil tussen Marx en Mao, noch het werkelijke verschil tussen Marx en Haeckel heeft waargenomen en dat wat hij voor 't verschil tussen laatstgenoemden houdt, een verschil is dat niet bestaat.

Indien Mao te kennen geeft, dat hij bij zijn geestelijke ontwikkeling mede de invloed van Haeckel heeft ondergaan, dan is naar onze mening de eerste vraag die gesteld moet worden deze, hoe een dergelijke invloed te verklaren valt. Ons antwoord luidt, dat die verklaring in de Chinese maatschappijverhoudingen dient te worden gezocht. Niet de ideeën bepalen de maatschappelijke ontwikkelingen, maar de maatschappelijke ontwikkeling bepaalt de ideeën. Doordat China in de twintigste eeuw nog de burgerlijke omwenteling moest doormaken was het ontvankelijk voor een soort van filosofie die de Westeuropese burgerij had aangehangen toen zij nog een revolutionaire klasse was. Voor Rusland geldt precies hetzelfde. In Rusland zowel als in China kon men in feite weinig aanvragen met een theorie die onder geheel andere maatschappelijke verhoudingen was ontstaan en die gebaseerd was op een klassenstrijd die noch in Rusland, noch in China aan de orde was. Voor zover men - door omstandigheden die wij hier buiten beschouwing moeten laten - daartoe toch een poging ondernam, zag men zich genood-

zaakt die theorie, het marxisme, aan de respektievelijke sociale verhoudingen aan te passen, dat wil zeggen met behoud van de terminologie de wezenlijke inhoud te veranderen. Voor de filosofische kern van die theorie had dit tot gevolg, dat het historisch materialisme werd terugveranderd in het burgerlijk en natuurwetenschappelijk materialisme dat lang en breed door het historisch materialisme overwonnen was.

Bij Lenin kan deze "terugverandering" heel duidelijk worden waargenomen. Op politiek gebied figureert hij als een Jakobijn, op het terrein der filosofie als een burgerlijk materialist. Het is dan ook allerminst toevallig dat hij in zijn filosofisch hoofdwerk aan Haeckel de grootst mogelijke lof toezwaait. Diens boek "De Wereldraadselen" karakteriseert hij als "een wapen in de klassenstrijd". Dat was in zoverre totaal misplaatst als Haeckel volstrekt niet als kampioen wilde optreden van die klasse die in zijn tijd in zijn vaderland Duitsland de onderste, uitgebuite en onderdrukte laag der maatschappij vormde. Het was in zoverre echter volstrekt begrijpelijk als het burgerlijk materialisme waarvan Haeckel een late vertegenwoordiger was, uitstekende diensten kon bewijzen in de strijd tegen die groeperingen die in Rusland de maatschappelijke ontwikkeling poogden tegen te houden.

Voor China en voor Mao geldt iets dergelijks. Dat is de oorzaak dat er evenals in Rusland en op soortgelijke wijze als daar een aanpassing van het marxisme plaats vond en er tevens een interesse ontwaakte voor Haeckel. Niet omdat hij de eeuwige verandering preekte was Haeckel aantrekkelijk, want de opvatting van een voortdurende verandering vond men in het marxisme ook. Haeckel was aantrekkelijk aangezien hij de verkondiger was van een bepaald type van burgerlijke filosofie. Dát hij aantrekkelijk was is daarom belangwekkend - en dat is voor ons de niet mis te verstane betekenis van Mao's mededeling - omdat daarmee het burgerlijk karakter der Chinese omwenteling wordt bevestigd.

Het idee van een eeuwigdurende verandering, hebben wij gezegd, behoeft de Mao niet aan Haeckel te ontlenen. Het is een opvatting die geenszins vreemd is aan Marx, met dien verstande dan dat Haeckel van een eeuwigdurende verandering in de natuur spreekt, Marx echter van een eeuwigdurende verandering in de maatschappij. Wat men daarentegen bij Marx niet aantreft is de opvatting dat die verandering zich ook eeuwig in de vorm van een *klassenstrijd* voltrekken zal. In zijn zienswijze zal dat slechts het geval zijn zolang de menselijke produktieverhoudingen door klassentegenstellingen worden gekenmerkt. Dat Mao een daarvan afwijkende zienswijze heeft verkondigd wil niet zeggen dat hij, zoals Hwa Kwo-feng op het jongste Chinese partijcongres beweerd heeft, een grote bijdrage aan het marxisme heeft geleverd. Het komt er op neer, dat hij datgene wat in een bepaalde historische fase der maatschappelijke ontwikkeling de motor der verandering vormt, voor altijd tot de motor der verandering verheven heeft, met andere woorden een historische zienswijze door een absolutistische vervangt. Dat is geen verrijking maar een verarming van het marxisme, een verafming die typerend is voor de vervorming die een dergelijke proletarische opvatting in een burgerlijk land als China onvermijdelijk - en niet alleen wat dit punt betreft - onophoudelijk ondergaat.

Overigens: wat Hwa Kwo-feng als een bijdrage van Mao heeft getypeerd kan nauwelijks als zodanig gelden. Dezelfde of soortgelijke opvattingen ontrent het voortduren van de klassenstrijd ook ná een (zogenaamd) proletarische revolutie zijn - alweer niet bij toeval natuurlijk - eveneens door

Lenin en zijn opvolgers in Rusland ontwikkeld. Dat spruit daaruit voort, dat zowel in Rusland als in China ná de revolutie - juist eerst ná de revolutie - burgerlijke verhoudingen werden geschapen, dat wil zeggen: dat soort verhoudingen dat door klassentegenstellingen wordt gekenmerkt.

Dat een China-deskundige als Klaus Mehnert op dit alles zulk een geheel andere visie heeft verbaast ons niet. De door ons hoog gewaardeerde sinoloog Simon Leys heeft een keer opgemerkt, dat het de ellende met vele van zijn collega's is, dat zij geen Chinees kennen en daardoor de Chinezen maar al te vaak volkomen verkeerd interpreteren. Wij zouden daaraan willen toevoegen, dat het al evenzeer de ellende met hen is, dat het marxisme voor hen Chinees gebleven is.

=====

VERANTWOORDING VAN DE VOOR "DAAD EN GEDACHTE"

BINNENGEKOMEN GELDELIJKE BIJDRAGEN

(3e en 4e kwartaal 1977)

B.v.B. te M. f 15.-; C.B. te A. f 25.-; C.J.B. te A. f 63.-; J.v.B. te A. f 25.-; A. le D. te P. f 11.-; H.H.v.D. te U. f 14.-; W.v.D. te S. f 17,17; A.v.d.H. te M. f 25.-; T.d.J. te A. f 50.-; A.v.d.M. te U f 45.-; J.H.M. te H. f 75.-; A.C.N. te D. f 5.-; G. de P. te B. f 100.-; P.R. te H. f 50.-; P.R. te N. f 20.-; W.v.R. te Z. f 20.-; M.J.L.T. te N. f 7,50; C.V. te G. f 20.-; G.V. te G. f 30.-; N.V. te N. f 25.-; M.J.W. te A. f 25.-; H.M.S. te F. f 25.-. Totaal f 692,67. Totaal over 1977 f 1753,42.

Alle gevers hartelijk dank. Zij hebben er mede voor gezorgd, dat ook in het afgelopen jaar "Daad en Gedachte" regelmatig kon verschijnen. En om eerlijk te zijn: wij zijn er wel een beetje trots op, dat sinds het eerste nummer van ons blad in januari 1965 verscheen, wij noch nimmer een nummer hebben moeten laten vervallen, of het moest zijn om daarvoor in de plaats een brochure aan onze lezers te doen toekomen. Wij zijn er ook trots op een lezerskring te hebben, die ons daartoe in staat heeft gesteld. Zonder de offerbereidheid van hen zou het ons niet mogelijk zijn geweest.

Wij hopen en vertrouwen er op, dat wij ook in de toekomst op onze lezers kunnen blijven rekenen. Want naast het uitgeven van "Daad en Gedachte" willen we zo af en toe toch ook nog wel een brochure uitgeven.

Nogmaals: allen hartelijk dank en... blijf ons helpen.